א ב מיי׳ פי״ח מהל׳

עשין לד טוש"ע ח"מ סי

קיד סעיף ג: קיד סעיף ג: ב ג ד מיי' שם הל' י

:ו סעיף

קה סעיף ו:

טוש"ע שם סי קו

חלוה ולוה הלי ט סמג

ZX:

זכו בהן יורשין כך מועמין ונתרבו זכו בהן

יורשין (סימן אלף ומאה מצוה בכתובה יעקב

זקף שדותיו בדברים עסיקין): "ההוא גברא

דהוו מסקי ביה אלפא זוזי הוו ליה תרי אפדני

זכינהו חדא בחמש מאה וחדא בחמש מאה

אתא בעל חוב מרפא לחדא מינייהו הדר

קמריף לאידך שקל אלפא זוזי וקא אזיל לגביה א"ל אי שויא לך אלפא זוזי לחיי ואי לא שקיל

אלפא זוזי ואיסתלק סבר רמי בר חמא למימר

היינו מתני' אם אמרו יתומים הרי אנו מעלין

על נכסי אבינו יפה דינר א"ל רבא מי דמי

התם אית להו פסידא ליתמי הכא מי אית ליה

פסידא אלפא יהיב ואלפא שקיל וטירפא

בכמה כתבינן רבינא אמר באלפא רב עוירא

אמר בחמש מאה יוהלכתא בחמש מאה

ההוא גברא דהוו מסקי ביה מאה זוזי הוו ליה

תרי קמיני דארעא חד זבינהו בחמשין וחד

בחמשין אתא בעל חוב מרפא לחד מינייהו

הָדר אתא וָקטריף לאידְך שקל ק' זוזי וקאזיל

לגביה וא"ל אי שויא לך ק' זווי לחיי ואי לא

שקול ק' זוזי ואיםתלק מבר רב יוסף למימר

היינו מתני' אם אמרו יתומים כו' א"ל אביי מי

דמי התם אית להו פסידא ליתמי הכא מאי

פסידא אית ליה מאה יהיב מאה שקיל ומירפא

בכמה כתבינן רבינא אמר במאה רב עוירא

אמר בחמשין והלכתא בחמשין יההוא

גברא דהוו מסקי ביה מאה זוזי שכיב שבק

לקטינא דארעא דהוה שויא חמשין זוזי אתא סקטינא

בעל חוב וקשריף ליה אזול יתמי יהבו ליה

חמשין זוזי הדר קטריף לה אתו לקמיה דאביי

אמר להן ימצוה על היתומים לפרוע חוב

אביהן הני קמאי מצוה עבדיתו השתא כי

מריף בדין קמריף יולא אמרן דלא אמרו ליה

הני חמשין זווי דמי דארעא קשינא אבל אמרו

ליה הני חמשין זוזי דמי ארעא קמינא סלוקי סלקוה ההוא גברא דובנה לכתובתה

דאימיה בטובת הנאה וא"ל אי אתיא אם

ומְערערא לא מפצינא לך שכיבא אימיה

ולא איערערא ואתא איהו והא מערער סבר

רמי בר חמא למימר איהו במקום אימיה קאי

א"ל רבא נהי דאחריות דידה לא קביל עליה

אחריות דידיה מי לא קביל אמר רמי בר חמא

ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות

ואתא שמעון ומכרה לראובן באחריות

תוס' ב"ב קת. ד"ה יתומים], ו) [וכן בשנים

מותים טו: ויותר מוקדם בב"ק לו. וע"ש תוס' ד"ה

. הניחא וע״ע תוס׳ ב״מ לה

המיחה את ע מוס כ מי המי ד"ה הניחא], 1) [לא מלאמי בשום דוכתא אלא רק בפ״ק

לב"מ טו.],

תוספות רי"ד (המשך)

שוה נ' אתא ב"ח קטריף לי' אזיל יתמי יהבי לי'

אתו לקמי׳

א"ל מצוה על היחומים

קמאי מצוה עבדיתו השתא

קמא מבוח כבו זנו חסונא כי קא טריף בדין טריף פי׳ אע״ג דמטלטלי דיתמי

לב״ח לא משתעבדי מצוה

עליהז לפרוע משום כבוד

מצוה למצוה דאמרן בפרקין דלעיל דההיא

מצוה כייפינן לי׳ כמצות

סוכה ולולב אבל הכא

לא כייפינין להו דמטלטלי

אלא מצוה בעלמא הוא

דעבדי ואי לא לא ומשום דפרעי׳ ליה בסתם

א״ל אביי מצוה קא עבדיתו ולא פרעתם אותן בפדיון השדה ובדין הוא

חוזר וטורף השדה שהיה משועבד לו. ולא אמרן

אלא דל"א הנך נ' זוז דמי קטינא נינהו אבל אמרו

. הני נ' זוז דמי קטינא

הני ני זון זמי קסינא נינהו סלוקי סלקינהו: ההוא דזבין לכתובה

. דאמיה בטובת הנאה וא״ל

ו אמייו בטובון הנאוויא ל ללוקח אי אתיא אם ומערערא לא מפצינא לך

. שכירא אמי׳ ולא טרטרא

. סבר רמב״ח למימר איהו במקום אימא קאי א"ל

לא קבל עליה אחריות

. דידיה מי לא קביל פי׳

מכר כתובת אמו שהיתה על אביו ללוקח בטובת

. הנאה שאם תמות אמו

ואם תתאלמן או תתגרש

שיבואו הנכסים ליד (האב)

דאילו היתה מוכרת אמו

ללוקח בענין זה היה מכרה

הלוקח בנכסי כתובתה ולא

יקרא זה מקנה לחבירו דבר שלא בא לרשותו

שכיוז שי"ל כחורה שלה

. לה כח להגבותם בחיי

רעלה וירולה היא למרור

לה מבעלה שנכסי בעלה

הן משועבדים לה אלא שאין כח לבן למכור כתובת אמו בלא חפצה

וכד אמר ללוקח אני בוטח

ולא תערער מיהו מתנה

אני עמך שאם תערער איני

מחזיר לך מעותיך וקבל עליו הלוקח ד"ז וע"ד

כן נתן לו המעות ואילו

הלוקח מעותיו שהרי כך . התנה עמו ואין זה מה

שהרי בחיי אמו מכרם לו שיזכה בהם הלוקח אם

תתגרש היה זוכה

ל) [גיטין ל:], ל) [ב"ב קח.], ג) [השגת חוס' על
זה עי' לעיל פו. ד"ה פריעת], ד) [ל"ל כי לא

זכו בהן. יורשי כתובה הקטנה לחלוק הכל בשוה הואיל ובשעת מיתה לה הוה בהו מותר: מסקי ביה. נושים בו: שקל. לוקח אלפה זוזי: אי שויא לך. ההיא חדא לקבלה בחוב שלך ותניח לי את זו: ואיססלק. מתרוויהו: היינו מסני'. ממתני' מלינן למיגמר האי דינא דלא מלי טעין ליה האי לוקח הכי שהיה מעלה

על דמיה: אים להו פסידא. לבני כתובה הקטנה בהעלותן של אלו: וטירפת בכמה כתבינן. הרי לוקח זה מכרה לנושה בחלף זוז לפצותו מחובו וחוזר לב"ד לכתוב לו שטר טירפה על זה שמכרה לו באחריות והרי טרפוה ממנו בדמי אלף זוז שהיה מחויב בכמה כתבינן ליה טירפא באלפא כשיעור החוב או בה' מאה שהרי כך קנאה ממנו: קטיני דארעא. שדות קטנות: מלוה על היתומים לפרוע חוב חביהן. משום כבוד אביהן אלא שאין לבית דין טלכופן על כך דלאו מצות עשה מפורשת היא כסוכה וכלולב אלא מצוה בעלמא דרבנן: **בדין קא טריף**. שנכסי הלוה נשתעבדו לו: דלא אמרו ליה. כשפרעו את הראשונים: דמי קטינא. כשאר מכר ולא כפריעת החוב: דובנה לכתובתה דאימיה. שהיתה נשואה לאחר ומכר כתובתה בחיי בעלה: בטובת הנחה. בדבר מועט מפני שהוא ספק שמא תמות וירשנה בעלה או אפילו ימות בעלה בחייה שמא ימות הבן בחייה ולא תבא הזכות לידו ואין ללוקח בה כלום דלה היה זה שלוחו: ה"ל הי המיה אימא וקא מערערא לא מפלינא לך. והמעות לא אחזיר לך דשלא באחריות אני מוכר לך: אחא איהו וקא מערער. לומר אני תחת אמי עומד ואטלנו ואף המעות לא אחזיר דשלא באחריות סבירת וקבילת: אחריות דנפשיה. אם יבא הוא ויערער דין הוא שיחזיר לו מעותיו ונהי נמי דחוזר במכירת הקרקע דאין אדם מקנה דבר שלא זכה בו כדתני' (ב"מ דף טו.) מה שאירש מאבא מכור לך לא אמר כלום. והא לא דמיא לגחל שדה ומכרה וחזר ולקחה מבעלים הראשונים דקי"ל בה (שם טו:) מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו דהתם לקחה דוקא דטרח אבתרה וזבנה כי היכי דליקום בהימנותיה עם לוקח אבל נפלה לו בירושה אמרינן התם ירושה ממילא הוה ולא טרח למיקם בהימנותיה וחוזר במכירתו ומחזיר המעות. לשוו אחר דובנה לכתובתה דאימיה בטובת הנאה שדה שייחד אביו לאמו לכתובתה ומת ונפלו נכסים לפני זה

ואתא וכל זמן שלא עמדה בדין אם מכרה זה המכר קיים ואינו יכול לחזור שהרי יורש הוא וכל הנכסים לפניו אלא שחייב לתת כתובה לאמו כשתתבענו ועל שדה זו שעבודה מוטל והיא יכולה לטורפה מיד הלוחח ומשום דא"ל האי אי אחיא אמי ומערערא לא מפלינא לך ותפסיד מעותיך די לא מכרה אלא בדבר מועט: שלא באחריות. כל מי שיטרפנה מידך אפי׳ בדין לא אחזיר לך המעות: ומכרה לראובן. בעלים הראשונים: באחריות. שכל מי שיטרפנה בדין יפלנה לו:

ואמא אימא ומערערא לא מפלינא לך וחפסיד מעותיך לא מכרה אלא בדבר מועט ולפי לשון ראשון נמי לאו ראיה כמו שפירש רש"י עוד מייתי ראיה מדאמר בשילהי מי שמת (ב"ב קנט. ושם) בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוליא מיד הלקוחות ומ"ט משום דמכח אבוה דאבא קאמינא והשתא בלאו האי טעמא נמי הא אין המכר קיים כלל אלא התם ודאי בשדה זו שאירש מאבא איירי שבירר המכר (וע"ע חוס' יבמות סו: ד"ה הבעל): שיין לדף זב ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפו עליו במלוח בו'. מקשינן אמאי נקט באחריות דכל מידי דאתא לאשמועינן השתא דא"ל בני ראובן לשמעון אנן מטלטלי שביק אבינו גבך כו' והא שייך אפי' שלא באחריות נמי ואומר רבי זקפו עליו במלוה דווקא דאי לא זהפו

שקנה ממנו שלא באחריות ובאו הנכסים ליד האם שנתאלמנה ולא ערערה ומתה ובא הבן והי׳ מערער לומר אני במקום אם אני עומד וכמו שאם היתה מערערת הי' מפסיד מעותיך גם עתה (יפרידם) [תפסידם] בערעורי וסבר רמב״ח למימר הכי וא״ל רבא נהי דאחריות וכו' פי' מסתמא כשמכר לו ע״ד כן מכר לו שהוא לא יערער ועכשיו כשמערער נהי שיכולת לבטל המכר מפני שכיון שמכר כתובת אמו לא היתה שלו אבל הדמים חייב להחזיר לו: בך מועמין ונתרבו זכו בהן יורשין. פי׳ בקונטרס וחולקין בשוה וכן פי׳ ר״ח ואע״ג דברים מי שמת (ב״ב דף קלט: ושם) גבי נכסים מועטים דהבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אמרינן דבין מועטין ונתרבו בין מרובין ונתמעטו יד הבנים על העליונה והבנים

> מועטים ונתרבו כבר זכו בהן הבנות כדאמר הכא דזכו בני כתובה הקטנה לחלוק בשוה היינו משום דבכל דוכתא אזלינן טפי בתר נחלה דאורייתא ועוד מפרש רבי כשם שמרובין ונתמעטו זכו בהן יורשין פי' בני כתובה גדולה כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין בני כתובה גדולה ואע"ג דאולינן הכא בתר תקנתא דרבנן טפי מהתם משום דאע"ג דאולינן בתר תקנתא דרבנן הכא לא מיעקר נחלה דאורייתא אבל התם אי אולת בתר תקנתא דרבנן מיעקר לגמרי נחלה דאורייתא ולא

מכאן רגילין לומר דהא דמסקינן בהמקבל (ב"מ קי: י) ושם) הניחא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי לסלוקי בזוזי אלא למ"ד מצי לסלק כו׳ היינו פלוגתא דרמי בר חמא ורבא דהכא רמי בר חמא ס"ל לא מצי לסלוקי לוקח ורבא סבר מצי

:חשבינן כמו שבח דובנה לכתובתה דאימיה בטובת

הנאה. מכאן נראה לר"ת דהא דאמר י ביש נוחלין ובפ״ק דב״מ (דף מז. ושם) מה שאירש מאבא מכור לך לא אמר כלום הנ"מ כשאמר מה שאירש מאבא סמס אבל אם אמר שדה זו שאירש קנה ואפי׳ למ״ד אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דאי

הלכך ודאי במקום שהוא מכיר את המכר הוי מקח קיים דאין סברא לומר דהא אתי כמ"ד אדם מקנה דשלב"ל דהא קי"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומיהו ללשון אחר שפירש רש"י אין ראיה מכאן כלום דפירש דובנה לכתובתה דאימא שדה שייחד אביו לאמו לכתובתה ומת ונפלו נכסים לפני זה וכל זמן שלא עמדה בדין אם מכרה זה המכר קיים ואינו יכול לחזור שהרי יורש הוא וכל הנכסים לפניו אלא שחייב לתת כתובה לאמו כשתתבענו ועל שדה זו שעבודה מוטל והיא יכולה לטורפה מיד הלוקח ומשום דא"ל האי אי אחיא

ירשו והבנות יזונו ולא אמרינן ירשו הבנים כללים. מ"ר: מאי פסידא אית ליה אלפא יהיב אלפא קא שקיל.

לסלוקי מיהו לרמי בר חמא ניחא אבל לרבא מנא לן דלמא הא דהוה הכא מצי לסלוקי משום שלא היה רוצה ליקח האפדנה אלה בה׳ מאות והלוקה רוצה לתת אלפא ולכך סילקו אבל היכא דרולה הבעל חוב ליקח הקרקע באותם דמים שרולה הלוקח לסלקו מלי למימר דמודה רבא דלא מצי לסלק וי"ל דמ"מ כל שעה יסלקנו שישום לו הקרקע כפלים על שוויו: והלכתא בחמש מאה. דלה

לאו הכי היאך מכר כל עיקר כתובת אמו דהיינו מה שאירש מאימא ללשון ראשון שפי׳ רש״י שהיתה אמו נשואה לבעל ולכך קאמר בטובת הנאה דמשמע שאם תמות יירשנה בעל או אפי׳ ימות בעלה בחייה שמא ימות גם הבן בחייה ואין ללוקח בה כלום

. הרי אנו מעלים על נכסי אבינו וכו׳ א״ל מי דמי התם אית ליה פסידא ליתמי הכא מאי פסידא אית ליה ק׳ יהיב ק׳ שקיל וטרפא בכמה כתבינן רבינא אמר בק׳ ור״ע אמר בנ׳ והלכתא בנ׳ פ״׳ ר״י סבר כרמב״ח ואביי כרביג. האי ז״ל אם א״ל הלוקח אני פודה זו השדה בשומתה ממך וב״ח מוסיף דין הוא להוסיף הב״ח עד כדי חובו יתר אין שומעין לו אלא נותן לו הלוקח חוב כלו ומסלקו: ההוא גברא דהוי מסיק ביה ק' זוזי שכיב שביק קטינא [דארעא] דהוה

תוספות רי"ד

ונתמעטו זכו בהן יורשין . כתובה של מרובה כך . מועטין ונתרבו זכו בהן לחלוק בשוה שהכל הולך . שעם מיחה האר: אחר אלפא זוזי הו״ל תרי אפדני ובנינהו חדא בה' מאות וחדא בה' מאות אתא ב"ח טרפא לחד מיניהו הדר אתא קטריף לאידך שקיל חדא אלפא זוזי אזיל לגביה א"ל אי שוויא אר י אל אי אוזי לך הא דקטרפ׳ אלפי זוזי לחיי ואי לא שקיל אלפא י ווזי ואיסתלק. סבר רמב״ח . למימר היינו מתני' דתנז וכו׳ א״ל רבא מי דמי התם אית ליה פסידא ליתמי אית ליה פסידא אית הכא מאי פסידא אית ליה אלפא יהיב ואלפא שקיל והל' כרבא דסבר שקיל והל כובא וסבו דמצי הלוקח לסלק לב״ח בזוזי אבל רמב״ח סבר דל״מ לסלוקיה בזוזי ומאי דאמרי׳ בפ׳ הגוזל ובשנים אוחזין ובפ׳ המקבל הניחא אי אית לי׳ ללוקח זוזי לא מצי מסלק לב״ח שפיר אלא למ״ד וכו׳ זאת היא חלוכת רמר״ח וררא: אם נתרצה ב״ח לקבלה ראלפא זוזי ורא הלוכח על המוכר שמכרה לו באחריות בכמה כתבינז באווי די בכנות כתבית לי'. רבינא אמר באלפא שהרי כך הי' חובו ורב עוירא אמר בת"ק ותלמודא פסק כר"ע ומכאז יש להוכיח שאם יש לראובן שטר על שמעון בר׳ זוז ומכר ללוי בק׳ י אינו גובה לוי משמעוז י ואע״פ שראובן מסרו לו בחוב במאתים דא"כ ה"נ ימסור לו בע״ח שטרו של אלף (כב״ח) [ללוקח] ויגבה ממנו אלף ואמאי אינו גובה אלא ת״ק. וקשה בעיני דין זה שאילו רוצה ליתז שט״ח זה מתנה ללוי אינו הולך לוי וגובהו משמעון כל מה שכתוב רחורו ומ"ל יהרי׳ רולה בתוכו ומ״ל יהב״ כולה ומ״ל יהבי׳ פלגא והנכון בעיני דאה״נ שאם ב״ח רוצה למסור לו שטרו עם כל כח וזכות שיש לו בו שהוא גובה מן . המוכר כל האלף אלא המוכו כל האקף אלא הבמ"ע כגון שאינו רוצה להקנותו ולהפסיד ללוה י והוא שואל מב״ד שיכתבו אלא בת"ק: ההוא גברא דהוו מסיק בי' ק' זוזי הו"ל תרי קטיני דארעא זבנינהו חד בחמשין וחד בתמשין אתא ב״ח טריף בתמשין אתא ב״ח טריף חד מנייהו הדר אתא קטריף לי׳ לאידך שקיל ק׳ זוזי ואזל לגבי׳ א״ל אי שווי לך ק׳ זוזי לחיי ואי

. לא שקיל ק׳ זוזי ואיסתלקי

. סבר ר"י למימר מתני׳ היא